

Geest en Waarheid

Zondag 19 maart 2017

Ichthuskerk, Zoetermeer

Lezing: Johannes 6: 1-15 en 39-42

Voorganger: ds. Jaap van den Akker

Komen

- Oefenen lied voor de dienst: lied 188 en Olijftakbundel 103
- Welkom ouderling van dienst
- Aanvangslied: psalm 25: 1
- Moment van stilte
- Begroeting en bemoediging
- Psalm van de zondag: Psalm 25: 2, 5, 7
- Gebed van toenadering
- De Tien geboden uit "Het begon met Licht"
- Lied: "Alles wat over ons geschreven is" (536)

Woord

- Met de kinderen: gebed; project, lied:
- Lied: "Weet je hoe de bomen praten" (Olijfbundel nr 103)
- Bijbellesing: Johannes 4 vs 5-26 en 39-42
- Lied: "Bij de Jacobsbron" (NLB 188)
- **Uitleg en verkondiging**

Een ontmoeting bij een bron.

Waar zou je dat mee kunnen vergelijken? Want de bron, dat is de plek waar iedereen samenkomt. Drinken moet iedereen. Het is een noodzaak om bij een bron te zijn. Vrijdagavond in het journaal zag je een provisorisch tentenkamp in de woestijn van Somaliland. In de middel of *nowhere*, waarom daar? Er was daar een bron met water. Het was de enige plek waar je misschien kunt overleven in de droogte.

Wat is bij ons zo'n plek waar iedereen heen gaat? De supermarkt? Het stemlokaal? Maar heb je daar ook echt contact met elkaar? Spreek je elkaar? Misschien is de kerk dan nog een betere vergelijking. Een plek van ontmoeting. Een bron om je te voeden...

Hoe dan ook - De **bron**

Het is de plek waar je mensen ontmoet, waar liefde opbloeit.

"Jezus was vermoeid en ging bij een bron zitten." Hier klinkt meteen heel de geschiedenis van Israël mee. De bron is de plek van ontmoeting voor de aartsvaders. De plek waar je je vrouw ontmoet. Waar Rebekka voor Isaak werd gevonden, de plek waar Jacob Rachel ontmoet. De plek waar Mozes Sipporra ontmoete. "Jezus ging bij de bron zitten" - we zitten meteen in het hart van Israël.

En omdat nog eens extra te onderstrepen blijkt dit de Jacobsbron te zijn. Kennelijk bevond zich een welput op het stukje grond dat Jacob ooit kocht, toen hij het weer goed had gemaakt met zijn broer Esau en weer terugkeert naar Israël.¹ Dat kleine stukje grond van het

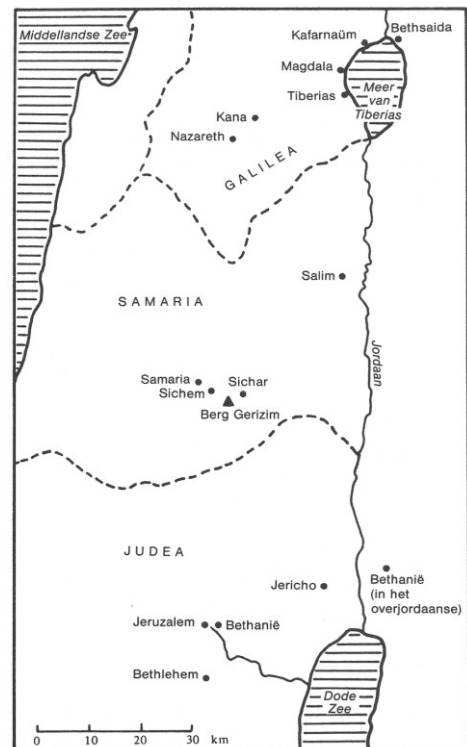
¹ Genesis 33, 18

beloofde land erft Jozef van zijn vader Jacob.² Jozef zelf wordt er begraven, na de uittocht uit Egypte.³ We zitten dus meteen in het hart van Israël. Deze bron is het eerste stukje beloofd land dat ook echt van Israël was. Hier wordt al eeuwen God gediend. Deze grond is heilig. Hier ligt Jozef begraven, de meest geliefde zoon van Jacob, van Israël.

Maar zo eenvoudig is het nu ook weer niet. Natuurlijk niet. Zitten we in het hart van Israël?

Deze bron ligt in Samaria. De middelste provincie van Israël. Ingeklemd tussen het welvarende en orthodoxe Judea in het zuiden en het minder ontwikkelde, het 'heidense' Galilea in het noorden.

De Samaritanen waren de nazaten van het Tienstammenrijk. Zij die niet waren weggevoerd toen het Tienstammen rijk was veroverd door de Assyriërs. Ze waren vermengt geraakt met andere volken. Toen ook de Judea weer was teruggekeerd van hun ballingschap weigerde de Samaritanen mee te bouwen en mee te werken aan de herbouw van de tempel in Jeruzalem. Zij hielden het bij hun eigen heiligdom, hun eigen tempel op de berg Gerizim. Ze erkenden alleen de eerst vijf boeken van de bijbel – de Tora van Mozes. Het conflict liep hoog op. In de tijd van Jezus vermeden vrome Joden elk contact met de 'onreine' Samaritanen. Zij reisden meestal om het Samaritaanse gebied heen, als ze van het zuiden naar het noorden moesten.

Jezus niet. Jezus neemt de kortste weg.

Dwars door Samaria van Judea terug naar Galilea.

En het wordt nog erger. Jezus spreekt een Samaritaan aan, op zijn reis. En niet zomaar een Samaritaan. Jezus spreekt een Samaritaanse *vrouw* aan. Drie keer fout volgens de gebruiken van zijn tijd. Ongehoord.

Jezus moet hier zijn. Hier bij de oorsprong van het beloofde land. Hier bij de bron van het leven. Niet Nicodemus in het verhaal hier vlak voor, niet de schriftgeleerden, zelfs niet de leerlingen van Jezus – zij zijn boodschappen aan het doen – zijn vroom genoeg om te begrijpen wat Jezus hier in onze wereld komt doen, maar deze naamloze vrouw, een Samaritaanse. Zij komt op het heetste van de dag – het zesde uur - op zoek naar levend water. In het land van de verloren stammen, in dit door tranen doordrenkte gebied, waar geen hoop meer is, is een vrouw aan het zoeken naar leven! Jezus neemt het initiatief. Hij zegt: "Geef mij te drinken." Dat rijmt op: "Mij dorst". Een van de zeven kruiswoorden van Jezus. En het 'Mij dorst' klinkt op Goede Vrijdag óók op het zesde uur van de dag. En dan ontspint zich een hele Bijbelse discussie. De problematiek van de Samaritanen wordt in een notendop geschetst. En het lijkt of Jezus en de vrouw langs elkaar heen praten. Zoals zo vaak in het Evangelie van Johannes. Het lijkt of ze op verschillende niveaus praten, maar dit gesprek verloopt anders dan het nachtelijke gesprek van Nicodemus met Jezus. Nicodemus ging verward weer naar huis. Hij had het nog niet begrepen, maar deze vrouw, deze vrouw begrijpt het. In het gesprek worden diepe lagen aangeboord. Het is ook een pastoraal gesprek. Jezus erkent de vrouw in haar bewogen geschiedenis. De vrouw voelt zich gekend en erkent. Jezus is met haar bewogen.

Maar het is vooral een theologisch gesprek. Het gaat over de plek waar je God moet vereren. Het gaat om de plek waar je God kunt vinden.

² Genesis 48, 22

³ Jozua 24, 32

En daar vinden ze elkaar. De joodse Jezus en de Samaritaanse vrouw-zonder-naam.

“God is geest,” zegt Jezus. En dat betekent niet iets oppervlakkigs in de zin van: Ja, inderdaad God is Geest, we kunnen God niet zien, God kan overal zijn.

Nee. Hier klinkt het Hebreeuwse woord voor Geest mee: *Ruach*. God is beweging: storm, wind, levensadem. God is in beweging en zet in beweging. Altijd. God is nooit statisch. God is een adem, een storm die óns in beweging zet, ons optilt en over grenzen laat gaan, zoals Jezus continue over grenzen gaat en mensen over grenzen laat gaan..

God is *Ruach*. Zo wordt die hele discussie over de plaats waar je God moet aanbidden in het juiste perspectief geplaatst. Jeruzalem is niet een magische vaste plek, waar God ooit wortel schoot om nooit meer te bewegen. De Bijbel kent geen heilig plaatsen. De bijbel kent maar een heilig land: en dat is het Beloofde Land, het land waar rechtvaardigheid heerst en vrede, waar de weduwe wordt getroost, de zieken verzorgd, waar je na een dag werken kunt uitrusten in de schaduw van je eigen wijnrank. Dat land is het Koninkrijk, dat Jezus komt verkondigen.

Dat heilige land kan overal zijn.

Nu is de tijd gekomen waarin we God zullen aanbidden in Geest en waarheid. Het is de kernzin van het lange verhaal.

Geest staat voor de beweging van Godswege waardoor de mens wordt opgejaagd en uitgedaagd.

Weg uit de *status quo*. Niet statisch maar vol leven. En wat is dan die waarheid? Als we dat woord ook terugvertalen naar het Hebreeuws dan gaat dat over het Hebreeuwse *emet* – daar komt ons woord *amen* van. *Emet* dat heeft met *trouw* te maken. Trouw aan het verbond. Deze vrouw wordt door Jezus ongeacht haar afkomst, ongeacht haar geschiedenis aangesproken en in haar kracht gezet. Maar er is wel geschiedenis. Er zijn sporen van God te ontdekken als je achterom kijkt. En dan gaat het niet om welke plaats het meeste recht van spreken heeft, dan gaat het om waar God te ontdekken valt in de geschiedenis. Dan gaat het om het verbond. Gods trouw aan ons. Je ziet het waar God steeds kiest voor het kleine, de jongste, de veronachtzaamde. Tamar, Rachab, Ruth, Maria en nu deze eenzame, Samaritaanse vrouw.

Deze vrouw. Naamloos, tweederangsburger. Deze vrouw bij de bron is de eerste in het evangelie van Johannes die het begrijpt. Deze vrouw wordt de eerste apostel van Jezus. Ze gaat terug naar haar dorp en vertelt wat haar is overkomen en veel Samaritanen kwamen door haar tot geloof. Deze vrouw dwingt ons ook tot een keuze.

Niet de plek is heilig – God vind je overal, en God kun je overal aanbidden en eren.

Niet je afkomst of geschiedenis is bepalend – het lijkt in de bijbel juist wel dat als je meer hebt meegemaakt, meer de hoogten en diepten van je leven kent, je eerder open staat voor het goddelijke.

Niet God is een vast gegeven – God is beweeglijk, actief. God is niet in woorden te vangen. “Ik ben het!” zegt Jezus en daarmee opent hij een heel nieuwe hoofdstuk over wie God is. Ik ben het – dat rijmt op de godsnaam: ik ben die ik ben. Je kunt God in mij ontmoeten. In mij vereren.

Deze naamloze vrouw ontdekt God in Jezus en zo opent zich voor haar een nieuw leven. Zij laat zien waar Jezus voor staat: toekomst voor mensen voor wie geen toekomst is.

Die keuze wordt ook ons voorgelegd op weg naar Pasen.

De onzekere keuze voor een God die ongrijpbaar is, maar inspireert.

Die onzichtbaar is, maar zich laat zien in mensen als Jezus.

Die geen vaste woonplaats heeft, maar met je meereist.

Die heilig is. En dat betekent: altijd weer anders.

De keuze voor die God is een sprong in het diepe, want je weet nooit wat je te wachten staat.

Maar je moet de sprong toch wagen, want je zult opgevangen worden. Gekend en bemind. Je dorst wordt geleest – voor eeuwig. Amen

- Muzikaal intermezzo met de melodie van het slotlied 418

- Lied: “Roept God een mens tot leven” (NLB 346)

- Overlijdensafkondigingen
- Dankgebed; voorbeden besloten met:
- Mededelingen
- gaven; tijdens de collecte zingen we: "Geef vrede door van hand tot hand"(NLB 1014)

Gaan

- Slotlied: "God, schenk ons de kracht" (NLB 418)
- Zegen beantwoord met driemaal "amen".